

Teosofia kysymyksissä ja vastauksissa.

IV.

Jumala ja ihminen.

Kysyjä: Lupasitte puhua teosofian jumalakäsitteestä. Olen muuten kuullut sanottavan, että teosofit ovat jumalankieltäjiä ja pakanoita, jotka eivät usko Kristukseen ja siis samalla kieltävät Isänkin. Mitenkähän lienee?

Vastaaja: Nuo moittijat tarkottanevat, että me teosofit emme usko Kristuksen jumaluuteen? Mutta kuinka voisimme olla siihen uskomatta, kun kerran uskomme kaikkien ihmisten jumaluuteen! Tietysti emme usko, että ihminen Jeesus oli itse Jumala, – sehän olisi järjetöntä. Maat ja taivaat ovat täynnänsä Jumalan kunniaa, Jumala on kaikkiallinen – kuinka hän olisi voinut supistua yhteen inhimilliseen olentoon? Semmoinen usko käy käsi kädessä sen otaksumisen kanssa, että Jumala on jokin maailman ulkopuolella, »taivaissa» asuva hallitsija ja luoja, joka siirtyen tähdestä tähteen ihailen katselee omia töitään, palkitsee ja rankaisee. Mutta semmoinen jumalahan on rajallinen, personallinen olento eikä mikään rajaton, ääretön, ikuinen, pohjaton ja mittaamaton Elämä.

Kys. Te siis ette usko personallista jumalaa olevan olemassa?

Vast. Ei absolutista (ehdotonta) personallista jumalaa. Mutta koko luomisto on itse asiassa ääretön joukko personallisia jumalia. Jokainen ihminen on personallinen jumala sitä suuremmassa määrässä, kuta kehittyneempi hän on. Katsokaa esim. kristittyjen jumalakäsitettä! Mitä muuta se on kuin ihmisen peilikuva, hieman suurennettuna? Me emme saata käsittää mitään muuta kuin itseämme ja kaltaisiamme – kaikkiallisen, ikuisen, ehdottoman jumaluuden salaisuus jääpi meille aina käsittämättömäksi.

Kys. Onko siis ihminen luomiston korkein olento?

Vast. Ei suinkaan. Hänen yläpuolellaan on yhtä paljon häntä kehittyneempiä olentoja kuin hänen alapuolellaan on vähemmän kehittyneitä.

Kys. Mistä nuo kehittyneemmät olennot ovat syntyneet?

Vast. Mistä kaikki on syntynyt? Ei ole olemassa muuta kuin yksi ainoa Elämä, josta kaikki on mitä on. Mutta ehkä tarkoitate, millä tavalla ihmistä korkeammat olennot, enkelit, jumalat, vallat j. n. e. ovat syntyneet? Silloin vastaan, että he varmaankin ovat »syntyneet» samalla tavalla kuin ihminen ja kaikki elävät olennot: he ovat kehityksen tuloksia. Ei minkään synny tyhjästä. Kaikki kehittyy. Korkein jumala on joskus aikojen aamuna ollut ihminen – ja ihminen? Hänen takanaan on eläinkunta, kasvikunta, kivikunta ja näkymättömät luomakunnat. Vanha kabbalistinen selviö sanoo: »henki nukkuu kivessä, uinailee kasvissa, liikahtaa eläimessä ja herää ihmisessä.»

Kys. Sanotteko siis, että maassa matelevasta madosta kerran tulee jumala?

Vast. En, jos te »madolla» käsitätte jotain aineellista, ulkonaista, näkyväistä. Mutta jos te puhutte siitä hengestä eli tajunnasta eli älystä eli tahdosta, joka »matoa liikuttaa», silloin epäilemättä sen hengen kehitys on rajaton ja mittaamaton. On vain huomattava, että se sama tajunta ei vielä madossa ole yksilöittynyt; vasta ihmisessä henki herää tajuavaksi, itsetietoiseksi minuudeksi.

Kys. Tällä tavalla pyyhitte todella järjestelmästäne koko lunastusopin! Kristillismieliset ystäväni sanoivatkin, että teosofit kieltävät Kristuksen lunastustyön?

Vast. Tuossa raa'assa ja verisessä muodossa sen tietysti teemme. Mihinkä senkaltainen lunastus olisi tarpeen? Mistä ihminen olisi lunastettava? Ikuisesta helvetistäkö? Ikuista helvettiä ei ole. Synnistä, pahasta ja tietämättömyydestäkö? Niin, niistä ihminen todella on lunastettava. Mutta se ei tapahdu minkään taikatempun kautta, vaan pitkällisen, varman kehityksen kautta. Me uskomme järkähtämättä kehitykseen. Ja kehityksen laki on semmoinen, että se ei sulje ketään ihmistä pois saavutettavasta päämäärästä. Jokainen olento, jokaino ihminen, olkoon hän kuinka perkeleellinen tahansa, tulee kerran pelastetuksi, tulee kerran lunastetuksi pahan ja pimeyden vallasta.

Kys. Mutta eikö tuo ole yhtäkaikkisuusoppia? Jos jokainen ihminen kerran pelastuu pahan vallasta, mikä kiire meillä sitten on ponnistaa ja pyrkiä? Antaa pahan rehottaa! Eläkäämme mistään välittämättä!

Vast. Eläköön ken tahtoon. Ei ole mitään »kiirettä.» Mutta ettekö huomaa, että tämä on ainoa siveellinen oppi, se kun jättää kaiken ihmisen omaan haltuun?

Kys. Kuinka niin? Sehän jättää kaiken luonnon kehityslain huostaan!

Vast. Ei suinkaan. Sehän juuri sanoo: »sinulla ei ole mitään pelättävää, ihminen, ei ole mitään kadotusta. Valitse itse, tahdotko palvella hyvää vai pahaa! Tässä ei palvella hyvää palkan edestä, vaan rakkaudesta hyvään.

Kys. No niin, tosiaan. Mutta voi se sittenkin olla vaarallinen oppi, jos ihminen esim. ajattelee: minä valitsen pahan.

Vast. Kuka niin ajattelee? Luulen että niitä ihmisiä on harvassa, vallan harvassa. Useimmat valitsevat meidän mielestämme »pahan», sentähden että se heidän silmissään väikkyy ihanimpana »hyvänä». Paha ja hyvä ovat suhteellisia käsitteitä.

Kys. Eikö siis paha itsestään ole paha?

Vast. Ei ehdottomassa merkityksessä. Jos ikuisesti teette eroa hyvän ja pahan välillä, saatte – niinkuin kristilliset kirkot – kaksi jumalaa, joista toinen saa nimen »perkele».

Kys. Mikä sitten on paha?

Vast. Paha on hyvän toinen puoli. Paha on varjo, hyvä on valo. Paha on koulu, jossa henki kehittyy. »Jos syötte hyvän ja pahan tiedon puusta, tulee teistä jumalia». Tiedon koulussa opitaan ensin pahan tuntemiseen, sitten kärsimyksien avulla hyvän.

Kys. Onko Jumala siis luonut pahan?

Vast. Ei Jumala mitään »luo» tyhjästä, mutta epäilemättä paha on kotoisin Jumalasta.

Kys. Ihmeellinen Jumala teillä teosofeilla! Onko hän omasta mielestänne hyvä vain paha?

Vast. Ei Jumala ole mikään »hän». Ei Jumala ole sitä eikä tätä. Ei Jumala ole hyvä eikä paha. Mutta maailmankaikkeus on täynnä Jumalan kunniaa. Maailmankaikkeus on viisaasti järjestetty. Kun ajattelen, mikä suurenmoinen tulevaisuus meitä kaikkia odottaa, lankean kasvoilleni maahan ja tunnustan Jumalan majesteetin. Mikä minä olen, että semmoisen kunnian olen ansainnut? Jos jotakin Jumala on, on hän ääretön rakkaus ja viisaus. Mitä on paha? Leikkikalua jolla lasta kiihotetaan, vitsa jolla lasta opetetaan. Kun ihminen kasvaa täyteen ikään hän jättää leikkikalut ja välttää vitsat. Kun ihminen on käynyt pahan koulun, on hän oppinut rakastamaan hyvää, ja suomuksina putoaa paha hänen silmistään. Mitä minä Jumalasta sanon? Jos hän jotakin on, on hän Itse Hyvä. Mutta minä en kykene ratkaisemaan hänen pohjatonta salaisuuttaan.

Kys. Järkeni kyllä hyväksyy teidän puheenne, mutta kuinka käy sydämen? Emmekö jää ilman taivaallista Isää, kristittyjen meitä niin lähellä olevaa personallista Jumalaa?

Vast. Miksi niin? Sanoittehan itse, että jumalallinen Isä on sydämen asia. Mitä se merkitsee? Se merkitsee, että ihminen omassa itsessään, sydämessään eli hengessään saattaa niin sanoaksemme seurustella jonkun kanssa, jota hän kutsuu Isäkseen. Eikö niin?

Kys. Niin kai.

Vast. Silloinhan se on kokemuksen todistama tosiseikka, jota ei kukaan teosofi totuuden etsijänä tai totuuden tietäjänä saata kieltää.

Kys. Te myönnätte siis, että taivaallinen Isä on olemassa? Mutta kuinka sitten molemmat jumalakäsitteenne sopivat yhteen?

Vast. Malttakaa. Minä myönnän, että ihminen voi hengessään seurustella Isän kanssa, mutta kuka tuo Isä on, se on toinen kysymys. Ymmärtääkseni hän ei olekaan se Jumala, josta olemme puhuneet.

Kys. Kuinka?

Vast. Vaan hän on ihmisen »korkeampi minä» eli »jumalallinen itse», joskus joku toinen henkiolento, enkeli, mestari tai jumala.

Kys. Ihmisen korkeampi minä?

Vast. Niin, se meidän minuutemme, joka puhuu meille omassatunnossamme, joka näkee salaisuudessa ja joka elää läpi syntymäin sarjan.

Kys. Jokaisella ihmisellä on täten oma jumalansa niin sanoaksemme?

Vast. Tavallaan, vaikka sitten hengessä kaikki olemme yhtä.

Kys. Mutta täten ihminen on oma jumalansa?

Vast. Vaikkapa niinkin. Ei ole olemassa muuta kuin yksi ainoa Elämä, yksi ainoa Jumaluus, josta kaikki on lähtenyt.

Kys. Todella hämmästyttävä. Pitääkö minun nyt kauhistua tätä ajatusta vai iloitako siitä?

Vast. Ei kumpakaan. Kuten sanoin, puhuu meille joskus hengessämme toinenkin olento, mestari tai jumala, joka on meitä niin paljon korkeammalla, että meidän ei suinkaan tarvitse hävetä hänen puolestaan, vaan pikemmin omaa personallista vähäpätöisyyttämme.

Kys. Tunnustan, että se todella on häpeän tunne, joka valtasi minut, kun ajattelin, että rukoilisin itseäni.

Vast. Näin sen, mutta tahdon lohduttaa teitä sillä, ettei meidän tarvitse hävetä omaa korkeampaa minuuttammekaan! Koska ihminen on häpeään joutunut, jos hän on seurannut omantuntonsa ääntä? Olemme liian tottuneet katsomaan ihmistä vaan maalliselta, personalliselta, heikolta kannalta. Muistakaamme, että hän itsessään on jumalallinen olento, suuri, ihana ja kunnioitettava.

Kys. Mitä ihminen sitten oikeastaan on?

Vast. Hän on Jumalan poika – käyttääksemme Jeesuksen sanoja: hän on Jumalan ainosyntyinen eli yksisyntyinen (monogenes) poika, jonka Jumala on maailmaan lähettänyt.

Kys. Mutta äsken kutsuite ihmisen »korkeampaa minää» Isäksi?

Vast. Siitä näette, kuinka suhteellisia kaikki nimitykset ovat. Se taivaallinen, salassa näkevä Isä, jota me hengessä puhuttelemme, on Jumalan ainosyntyinen poika, joka on tullut maailmaan pelastamaan meitä personallisina olentoina pahan vallasta. Sillä meidän täytyy huomata, että tämä meidän jokapäiväinen personallinen minämme ei suinkaan ole mikään jumalanpoika; se olisi todella »kadotuksen lapsi», ellei sen sisässä asuisi »voideltu» (khristos) auttaja, joka sen kuolemasta pelastaa.

Kys. Tämä on kovin vaikeatajuista.

Vast. Ei minun mielestäni. Tässä piilee kirkon lunastusopin salainen totuus. »Vapahtaja» ei ole meidän ulkopuolellamme kärsinyt yksilö vaan meidän sisässämme ristiinnaulittu jumalanpoika, joka meidät kerran on »kuolleista herättävä».

Kys. Kuolleista? Millä tavalla?

Vast. Emmekö nyt jokainen ole »kuollut», kun emme tunne totista itseämme? Harhailemme tässä maailmassa, etsimme onnea, etsimme tyydytystä, etsimme rauhaa – etsimme sitä, joka meidät vapahtaisi omasta itsestämme! Lopulta sen vapahtajan löydämme. Hän on Kristus meidän sisässämme, niinkuin Paavalikin selvästi todistaa.

Kys. Mutta eihän jokainen ihminen sitä vapahtajaa löydä?

Vast. Jokainen kerran. Älkää unohtako, että me synnymme tänne uudelleen ja uudelleen, kunnes löydämme oman totisen itsemme.

Kys. Mutta huomautan vieläkin, että tällä tavalla saamme äärettömän joukon »Jumalan poikia» ja »vapahtajia»?

Vast. Ja minä vastaan kuten äsken: ainoastaan näennäisesti, sillä hengessä olemme yhtä.

Kys. Kuinka se on ymmärrettävä?

Vast. Oletteko koskaan nähnyt kansanjoukon innostuvan yhdestä ja samasta ajatuksesta ja tunteesta? Siinä on joukko yksilöitä, mutta yhteinen aate tekee heistä kokonaisuuden, josta kukin yksilö vain on osa. Tai oletteko koskaan tuntenut sitä kummallista sopusointua, sympatitaa ja yhteydentunnetta, joka syttyy kahden ystävän välillä, kun he yhdessä näkevät saman totuuden? He säilyttävät kumpikin oman yksilöllisyytensä, ja yhtäkaikki he tuntevat olevansa yhtä olentoa. Nämä esimerkit ovat vain heikkoja heijastuksia siitä yhteydestä, joka vallitsee puhtaan järjen ja hengen maailmassa, josta ihminen jumalanpoikana on kotoisin. Hengessä kaikki jumalanpojat ja vapahtajat ovat yhtä, sillä sama jumalallinen viisaus ja voima elähyttää heitä kaikkia, sama Jumala asuu heissä

kaikissa. Kuinka minä sanoilla saattaisin kuvata tätä asiain tilaa, josta itselläni on vain hämärä aavistus? Siinä jumalanpoikain yhteydessä ei ole mitään yksitoikkoista monotonisuutta, sillä jokainen säilyttää oman kehittyneen individualitetinsä ja on vain kuin erivärinen säde siinä spektrumissa, joka yhtenäisenä muodostaa jumalallisen valon.

Kys. Ajattelin juuri äsken, että jos kullakin ihmisellä on oma taivaallinen Isänsä, sitten ei voisi puhuaakaan ihmisten yhteisestä Isä Jumalasta? Mutta nyt huomaan, että sitäkin voi tehdä.

Vast. Pitäkäämme ennen kaikkea kiinni siitä käytöllisestä tosiseikasta, että jokainen ihminen voi päästä yhteyteen taivaallisen Isänsä kanssa. Koska nyt olemme puhuneet teosofian neljännessä perusopista, ihmisten yhteisestä alkuperästä ja ihmiskunnan perusyhteydestä, pyydän että lyhyesti toistaisitte minulle nämä teosofian pääkohdat, jotka madame Blavatsky luettelee kirjassaan »Teosofian avain».

Kys. Ensimmäinen on oppi jälleensyntymisestä. Toinen on oppi Karmasta eli syysuhteen laista. Kolmas on oppi ihmisten vastuunyhteydestä. Neljäs on oppi ihmisten yhteisestä alkuperästä Jumalassa.

Vast. Niin. Jumala on kaikkiallinen, ikuinen, ääretön Elämä, Viisaus ja Rakkaus. Ihminen on Jumalasta lähtenyt henkinen olento, joka maailmassa eläen vähitellen oppii tuntemaan omaa itseään jumalallisena olentona. Hänen elämänsä ei ole yhtämittaista jatkoa samanlaisessa tilassa, kunnes hän päämääräänsä pääsee, vaan se alati vaihtelee »elämän» ja »kuoleman» välillä; ja sitä hänen elämänsä johtaa syyn ja seurauksen ehdottomasti oikeudellinen laki.

Kys. Luulen käsittäväni nämä kohdat, vaikka vielä on paljon hämärää. Etenkin tämänpäiväinen keskustelu on tiedonhaluani enemmän herättänyt kuin tyydyttänyt. Mieleni tekisi sentähden vaivata teitä yhä uusilla kysymyksillä.

Vast. Vaivasta ei puhetta. Olette aina yhtä tervetullut.

Pekka Ervast.